1

2, Epitaphia Cphi. Mezinii a Kurozwoki.

3, Dresser, Chrph. Radzivil.

4, Burshius, Oratio funebris.

5, Jacobellus, Feralis pompa in funere A. Corvini.

6, Svemek, Andr. Lipe Lipski.

7, Jacobellus, idem q. no. 5.

8, Ch. de Chalecz Chalecky

9, Comenius, Spiegel Gutter Obrigkeit.

IVSTA
Funeri
ILLVSTRISSIMI PRINCIPIS, AC DOMINI, DOMINI
CHRISTOPHORI
RADZIVILI, DVCIS BIRZARVM ET DVBINKORVM,
Palatini Vilnensis in magno ducatu Lithuaniæ, Sacri Romani Imperij Principis
SOLVTA
Jn Academiâ Lipsiensi, Anno 1604. Mense Ianuario.
à
MATTHÆO DRESSERO.

In fine accesserunt Epicedia quædam in obitum Laudatiss. Principis, à Professoribus dictæ Academiæ conscr.

LIPSIAE.
Imprimebat Michael Lantzenberger, Anno 1604.

ILLVSTRISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO, DOMINO CHRISTOPHORO RADZIVILO, CHRISTOPHORI FILIO DVCI BIRZANO & DVBINCANO, ſuo Domino clementiſsimo.

ILLVSTRISSIME Princeps, Domine clementiſſime, commouet me celſitudinis tuæ generoſa indoles, vt non tàm celſitati tuæ, quàm familiæ toti officia mutua me debere profitear. Cùm enim ab illuſtriſsimo parente tuo, & à celſitate tuâ honorata ſit Academia hæc, viciſſim ad honorem & ſtudium tribuendum obligatos nos eſſe intelligimus. Quamobrem placuit hanc orationem ſcribere, quâ & animi mei affectionem erga tuam Celſitatem declarârem, & teſtimonium iudicij mei de parente inclyto perpetuum præberem. Dum autem magnitudinem ſuſcepti argumenti perpendi diligentius, duabus rebus me defici facilè perſpexi,

facultate scribendi, & rerum ab illustrißimo parente tuo gestarum scientiâ. Longè enim absum, & Lithuanica historia à nemine hactenus, quod ego sciam, satis illustrata literis est: Exceptis ijs quæ cum Polonici regni amplißimi actis communia habet. Ex eâ igitur quoad eius facere potui, nonnulla de parente, & auo celsitatis tuæ depromta, in hanc orationem contuli: quanquam interim nullam historiæ partem satis persecutus sum: quod ne fieri quidem à me debuit. Strictim duntaxat quædam delibaui, vt quibus, & quantis rebus non solùm interfuerint, sed etiam præfuerint illi, aliquo modo poßit cognosci. Neq; etiam tàm copia orationis, quàm voluntas propensa & grata fuit declaranda. Quam tu pro tuâ æquitate, & clementia in eam partem accipies, vt & lætari nostro studio videaris, & nos gratam recordationem tui nunquam ex animis effluere patiamur. Iucunda erat omninò coniunctio duorum magnorum principum vno eodemq; tempore in hac Academiâ viuentium, celsita-

tis

tis tuæ, & Philippi Iulij Pomeraniæ ducis illustrißimi, beneuolentia mutua, conuictus suauis, idem vtriq; propositum peregrinandi & gentium, populorumq; mores, studia, vrbes visendi. Et quidem in vnum tempus vtriusq; discessus à nobis incidit. Peragrastis ergo tempore benè longo regiones Europæas, adijstis principes, conuenistis reges, cognouistis populos, conciliastis vobis ducum, & regum amicitiam, vidistis pacis, & belli artes, perspexistis sustinendarum obsidionum pericula, & hostes adoriendi, arcendiq; studia tanta, quanta vix vlla ætas vidit. Peregrinationis quoq; idem penè vtriusq; exitus fuit, vt ad gubernationem paternarum ditionum in patriam reuersi tandem accesseritis. Vtrique etiam oratio à me composita est, quamuis dißimili argumento & fine. Pomeraniæ enim duci Philippo Iulio in actu Rectoratus, quem lubenti animo susceperat, gratulatus sum oratione ad tempus lætum accommodatâ. Tuæ verò celsitatis paterno funeri iusta hac oratione soluo, in eum finem

 dire-

directa, vt luctus eius solatio aliquo leuetur. Fit enim iure quodam naturæ nostræ, vt, quemadmodum res sese dant, ita magni quoq;, atq; humiles simus. Ac principi quidem Philippo Iulio gratulatoriam orationem vehementer acceptam fuisse ex vultu celsitatis eius serenissimo deprehendi potuit. Quare nec tuæ celsit. ingratam fore mœstitiæ nostræ in paterni funeris luctu declarationem confidimus. Quod verò huic orationi meæ deesse videbitur, id suâ copiâ, & vbertate compensare poterit Salomon Risinky studiorum, & consiliorum celsitatis tuæ informator fidißimus. Vale. Lipsiæ in die, quo Paulus ex hoste Christi accerrimo factus est Apostolus gentium saluberrimus, Anno 1604.

T. Celsitatis

studiosiß.

Matthæus Dresserus.

ORATIO.

CREDO IVCVNDAM RECORdationem illustrißimi ducis CHRISTOPHORI RADZIVILI in mentibus plerorumq; nostrum adhuc versari. Sic enim in hac Academiâ viuebat, & sic studia literarum tractabat, vt non facilè ex animis nostris effluere memoria illius poßit. Elucebat in eo eximia spes, summa ingenij indoles, eminens virtutis effigies, domestica disciplina liberalis, institutio ingenua, discendi cupiditas singularis, admiranda clementia, iudicij dexteritas, eloquendi promta facultas. Disputationum exercitationibus delectabatur, sed eruditis, & placidis, à rixis verò, & contentionibus alienum habebat animum. Id quod etiam Isocrates scribens ad Alexandrum, decere principem maximè censet. Lites enim Sophistarum sunt, collationes verò sobriæ, graues, & verecundæ sapientum. Laudatur à Dione Hadrianus Imperator, quòd naturâ fuerit amans literarum, & multa scripta partim soluta oratione, partim carmine composita reliquerit. Cuiusmodi studium philologiæ vocabu-

lo notatur, & principibus viris maximè dignum est. Etsi enim carminis scribendi laborem fortè non attingunt, eloquendi tamen cultum capessunt, & quæ cognita, perspectaq; habent, ea politè, sapienterq; efferre posse laudi sibi ducunt. Cui quidem studio deditum fuisse ducem Radziuilum, quoad apud nos commoratus est, meminimus. Non enim artium tantùm doctrinam, sed sermonis etiam latini facultatem sitienter expetiuit, atq; etiam assecutus est. Expleto autem curriculo plùs quàm annuo, ad alias gentes atq; nationes adijt, vt & rerum scientiâ sese augeret, & varietatem ingeniorum, atq; morum in alijs atq; alijs populis cognosceret. Atq; in hac quidem peregrinatione non Germaniæ solùm principibus sed etiam nonnullis regibus sic innotuit, vt carus, iucundusq; compluribus eorum factus sit. Interea dùm in oculis Germaniæ quorundam principum fertur, & in suauissima consuetudine eorum hæret, nuncius tristis de obitu parentis eius Christophori Radziuili ad eum affertur, quo accepto ocyus ad nos reuersus pristinam consuetudinem paucis quibusdam diebus subsistens renouauit,& amorem,clementiamq; suam in Academiæ Professores documentis illustribus declarauit: dolorem tamen suum ex obitu tàm

illustris parentis minimè dissimulauit, sed mœrorem iustum, & filio generoso dignum præ se tulit. Cuius quidem ægritudinis cum societas quasi quædam ad nos pertineat, iure vicem eius doluimus, communemq; cum eo tristiciam cepimus. Cùm enim membrum huius Academiæ sese professus sit, & communi iure vniuersitatis nobiscum vixerit: æquum esse duximus, vt læta, pariter, & tristia cum eius celsitate participaremus. Quod cùm ita sit, documentum aliquod doloris nostri æquissimi statuendum esse putauimus, ex quo palàm fieret, quantum illustriss. parenti mortuo debeamus. Quid autem conferre in inclyti & fortissimi ducis manes possumus iustius, & professione nostrâ dignius, quàm si acta eius, & merita præclara in patriam gratâ prædicatione celebremus?

Christophorus Radziuilus Birzarum & Dubinkorum dux in Lithuaniâ, sacri Roman. Imperij Princeps, Anno Christi 1547. natus est patre Nicolao Radziuilo Birzarum & Dubinkorum duce, Vilnensi palatino, matre vero Iwvinscia fœminâ illustri, & generosâ. Ab his parentibus generosè & ingenuè educatus Christophorus filius à teneris vnguiculis eruditus est ijs artibus, quæ ad intelligendum, & iudicandum

rectà ducunt. Ipseq; adeò simul atq; adolescens esse cœpit, magna spectauit, ad eaq; omni studio contendit. Quod eò facilius facere potuit, quòd patrem Nicolaum ad omnia præclara ducem habuit. Is enim maturè labores militiæ suscepit, ad eosque etiam filium Christophorum adhibuit. Specimen dedit illustre, cùm post mortem Sigismundi regis, interregni tempore, Mosci in Russiæ fines infusi tumultuarentur. Contra hos enim cum copijs quibusdam missus magnâ felicitate impetum illorum repressit, eaq; in re pietatem in tuendâ patriâ eximiam declarauit.

Dum ad Gedanum Rex Polonorum Stephanus castra habuit, & hostis irruentis fama latè manauit, nobilitatem Lithuanicam datis literis euocauit, & militare imperium per ducatum illum Nicolao Radziuilo, Vilnensi Palatino tradidit: qui cum exercitu non exiguo voluntarij militis ad eum accurrit. Deinde, cum Ioannes Chodkeuitius Leopoli administratione Lithuaniæ sese abdicasset, administratio illius prouinciæ eidem Radziuilo commendata est, qui Christophoro filio aulicæ militiæ per Lithuaniam præfecto exercitum, qui in Liuoniâ fuerat, tradidit. Hunc ille Derpatum vsq; adduxit, prouinciamq; hostilem populatus est. Tùm ad Kirempesium excurrit,

idq; adortus cepit, atq; euertit. Inde ad regem, tùm Vilnam ad patrem reuersus est cum exercitu, vt militi stipendia merita persoluerentur.

Secutum est non multò post bellum cum Moscis gestum. Ad quod cùm necessaria præsidia compararentur, & de summa belli consilia caperentur: Rex Svirum vocauit Lithuanicum equitatum, vbi spectaculum iucundissimum vidit, cum gens Radziuila, & Ioannes Khiska structor regius equitatum in conspectum regis adduxerunt, omnibus rebus probè instructum, atq; armatum. Decreta iam & suscepta expeditione Moscica, tanquam dux itineris, & rei bene gerendæ auctor præmissus à rege est Radziuilus, cum Christophoro filio Polotiam, cum Lithuanicis quibusdam copijs, & equitatu Vngarico, cui Bekesius præerat, vbi viam subsequenti exercitui muniuit. Inde caussa dissimulandi, & præripiendi hostis consilia in Moscouiam impressionem fecit, multa vastauit igne, & ferro, tantumq; effecit, vt hosti, qui terror Christiani orbis antea fuerat, terrori esset, nec pedem inde retulit, priusquam VVolgæ fluminis vtramq; ripam populatus esset.

Hostis verò iam Plescouiam progressus partem aliquam copiarum in Lithuaniam misit, quæ excurrerunt & agrum Birzanum Christophori

Radziuili populati ſunt: At miſſus à rege Ioannes Taluoſsius Samogitiæ Caſtellanus hoſtilem impetum à ceruicibus incolarum propulſauit. In ipſa verò oppugnatione Polotiæ locum à rege proximum Radziuilus tenuit, & cùm ſubſidia Moſcus obſeſsis miſiſſet, Chriſtophorus Radziuilus cum aliquot alis equitum lectis occurrit, atque reſtitit. Venit ad regem legatus ab Henrico ordinis Teutonici Magiſtro miſſus: vbi cùm difficultas magna belli Liuonici ſeſe offerret, conſilium dedit Radziuilus, vt Adolphus Holſatiæ dux feudi iure Liuoniam ſibi à rege dari peteret, operamq́;, & fidem ſuam in ea defendenda contra Moſcum polliceretur. Quod conſilium, ad reparandam quietem, & ad minuendos ſumtus, atq; pericula directum erat. Sed eo tempore ad comitia deliberatio eius tota reiecta eſt.

Poſtquam Polotia, & Sokola Dei permiſſu, quemadmodum Moſcus ipſe in literis ſuis locutus eſt, in Polonorum poteſtatem redacta eſt, periculum ſibi metuens tyrannus ille in interiorem Moſcouiam, vbi ſe tutiorem fore ſperabat, confugit. Rex verò bellum perſecuturus Varſauiæ in conuentu de Lithuania tuenda & ab hoſtili impreſsione defendenda conſilium cum Senatoribus inijt: decretumq; eſt, Radziuilo Vilnenſi

Palatino, qui cum imperio militari erat, curam illam committendam eſſe: & quidem in magiſtratibus, qui vacabant, diſtribuendis, Radziuilis partes primæ fuerunt datæ. Quæ tametſi ſtrictim tantùm à nobis attinguntur, nec pro dignitate, & magnitudine enarrantur: tamen, quanta autoritas ducis Radziuili, cuius acta celebramus, tàm in conſultationibus, quàm in officiorum muneribus fuerit apud ſuos, aliquo modo demonſtrant. Quanta autem eadem apud hoſtes fuerit, cognoſci poteſt ex Moſci literis, ad Nicolaum Radziuilum Vilnenſem palatinum, & ad Euſtachium Volouicium Trocenſem caſtellanum datis, quibus petit, vt pacis autores, & ſuaſores eſſe apud regem velint, ne plus ſanguinis profundatur. Eum ſcilicet iudicauit barbarus ille Radziuilum eſſe, qui ſuo conſilio, & oratione regis mentem iuſta quadam vindictæ cupiditate incenſam mitigare poſſet, & ad pacem faciendam flectere.

Atq; hæc, quæ de Nicolao patre Chriſtophori Radziuili commemorantur, ad laudem totius familiæ, maximè tamen ad decus filij pertinent. Reſponſum autem, quod Moſco tunc datum eſt, à ſenatoribus Lithuanicis, huiuſmodi fuit, vt intelligeret princeps ille magnus, non Polonos ſed Moſcos belli autores eſſe, nec regem à pace

alienum habere animum, ſed laceſsitum ab illo iniurias iuſto bello perſequi debere, ac velle. In expeditione, & profectione ad Vſuiatam, & Lukos iterum agmen primum Palatinus Vilnenſis, & filius eius Chriſtophorus limitanei militis præfectus duxerunt. Ad Pleskouiam Rex erat, cùm ad eum allatum eſt, exercitum hoſtilem in Mohilouienſem, & Scouenſem agrum irruiſſe. Illico Chriſtophorum Radziuilum, qui tunc Diſnæ erat, cum aliquot turmis equitum Polonorum, quæ in locis ad Boryſthenem hibernabant, cum peditatu aliquo, & cum leuibus tormentis miſit, in mandatisq; dedit, vt in hoſtem rectà iret, et, ſi ferret facultas, prælio cum eo decertaret. Plura multò in hoc Moſcico bello acta ab hoc Chriſtophoro prætermittuntur à nobis: & iam in eum locum res tota erat adducta, vt, interponente ſe in pacificationem pontifice Romano, pax vtrinque conſtitueretur. Hæc verò quæ ſummatim expoſita ſunt, eò pertinent, vt, quanta induſtria, autoritas, atq; felicitas tàm patris Nicolai, quàm Chriſtophori filij Radziuili in hoc bello eminuerit, oſtendatur.

Ad exitum vitæ vocatus eſt Nicolaus Radziuilus Anno 1594. Aprilis die 27. cuius quidem herois obitus luctuoſus inprimis fuit regi, & fune-

ſtus

ſtus patriæ: Sed eò tamen tolerabilior, quòd filium reliquerat, paternum ingenium, virtute, & induſtria adæquantem, vel certè ad id proximè accedentem. Cuius documenta illuſtria iam tùm in Moſcico bello, inſpectante, & comprobante rege totoq; exercitu dederat. Itaque patris ſucceſſor in honoribus, & muneribus à rege declaratus eſt, vt & Vilnenſis palatinus, & exercituum præfectus generalis per Lithuaniam eſſet. In quo quidem officio ſic verſatus eſt, vt eius integritas, induſtria, fides, toti reipublicæ probaretur. In prouidendo enim conſilium, in agendo dexteritatem, in conficiendo celeritatem adhibebat. Præclara ſunt opera publica, & priuata Vilnenſi palatino, & militiæ generali præfecto obeunda. Nam & conſilia de ducatus Lithuanici ſalute, & incolumitate parte non paruâ ab eo gubernantur, & ad ſocietatem adminiſtrationis regni totius tàm pacis, quàm belli temporibus vocari ſolet. Sæpè accerſitur ad comitia, non raro ad arcendos hoſtium impetus, & ad tutandos fines tàm ducatus, quàm regni deſtinatur.

Prædicatur, laudibusq; miris celebratur rara, & eximia illius ducis Chriſtophori comitas, manſuetudo, humanitas, quibus virtutibus ita excelluit, vt exteris etiam nationibus non notus

tantùm

tantùm, ſed etiam iucundus fuerit. Miſit pro admirabili ſuo in literas bonas amore in hanc Academiam filium ſuum Chriſtophorum Radziuilum Birzarum ducem, cuius & animi & ingenij celeres quoſdam motus deprehendimus, quos ad excogitandum acutos, ad explicandum expeditos, ad memoriam deniq; firmos eſſe perſpeximus. Quanquam autem non ſolùm principia literarum, ſed progreſsiones etiam præclaras ad nos attulit: tamen de ſtudio vberioris ingenij cultus capiendi nihil apud nos remiſit, vt, quantum patriæ lumen futurus ſit, diuinare non ſit difficile. Atq; in hoc ſolertiſsimus, & glorioſiſsimus pater maiorum ſuorum Radziuilorum exempla imitatus eſt, quorum nonnulli in hac quoque Academiâ literarum doctrinâ liberaliter animum ſuum expoliuerunt. Quod quidem illius de literis noſtris iudicium non poſſumus non ſummis efferre laudibus.

Compertum eſt, gentem Polonicam & Lithuanicam non alienam eſſe ab hac Academia, quippe, cuius copia ſemper ferè aliqua apud nos inuenta eſt. Oratoriam, & hiſtoricam facultatem cum ſermonis latini ſcientia potiſsimum ea expetit. Hæc enim adiumenta ſunt ingenij, induſtriæ, & rerum agendarum. Quæ cùm in hac

Academia tradita ſint, & adhuc in promtu ſint cuiuis, cauſſa non eſt, quare ab ea abſtinere vllus ſapientiæ, & eloquentiæ ſtudioſus velit. Nec in literas ſolùm amorem ſuum declarauit Chriſtophorus dux noſter inclytus, ſed doctrinæ quoq; religionis cuſtos diligens, & conſtans in ſuis ditionibus extitit. Qua quidem laude præſtantior nulla eſſe poteſt in homine principe præſertim, qui non ipſe tantùm religione rectâ beatus eſſe poteſt, ſed ſubditis etiam ad ſalutem veram dux, & autor eſt. Si enim religio, & fides principis verbo DEI conſona non eſt, non ſe ipſum tantùm à DEO auellit, & pœnas æternas ſibi acceſſit, ſed id ipſum virus quoq; in ſubditos infundit, & cum multitudine ingenti in infernum ruit. Solent pericula certaminaq; obijci religionem profitentibus, ad quæ ſubeunda paratos animos habere eos oportet, nec metu vllo fractos profeſsionem abijcere. Quod feciſſe ducem Chriſtophorum multis rerum argumentis probari poteſt. Nam hoſtiles incurſus ſuſtinuit, & à ſe, ſuiſq; vim omnem propulſauit.

Exarſit anno Chriſti 1600. in Liuoniâ bellum à Carolo Sueco Sudermaniæ duce accenſum, qui errore quodam opinionis ſibi fortè perſuaſerat fore, vt finitis inducijs in Poloniam erumpe-

rent Moſci: quanquam metu etiam ſeſe impulſum eſſe dicebat ad inuadendum Liuoniam, ne ſcilicet arces & oppida, quæ illic haberet, à Polonis adimerentur. Hæc igitur Suecorum in Liuoniam irruptio, iuſta arma induit Chriſtophoro Radziuilo generali exercituum per Lithuaniam ductori,& ad tuendam Liuoniam arcendosq; hoſtes expeditionem ſucipere coëgit. Erat autem regius in Poloniâ præfectus Georgius Farensbeckius bellator egregius, vir cautus, & prouidus, cum quo copias ſuas Radziuilus coniunxit, & in hoſtem animo forti, & alacri iuit. Ac inprimis Farensbeckius cum aliquot millibus Suecorum congreſſus, fudit eos impedimentisque illorum potitus eſt: quanquam etiam ſuorum non paucos amiſit.

Obſidebat ea tempeſtate Carolus Derpatum, & 7000. homines VVendam miſit, oppidum non admodum munitum. Hi à Polonis circumfuſi in flumen adacti ſunt, vbi fractâ glacie, partim ſuffocati, partim cæſi. Ineunte autem vere Lithuaniæ dux Chriſtophorus Radziuilus exercitum fermè 6000. virorum in Liuoniam adduxit & Kokenhuſium circumſedit, tantaq; vi, & impreſsione oppugnauit, vt per deditionem voluntariam ceperit, & promiſcuè omnes in eo inuen-

tos trucidari iuſſerit. Conati quidem ſunt Sueci obſeſsis ſubuenire, ſed repulſi à Radziuilo viros multos amiſerunt. Fretus hac opportunitate Radziuilus VVendam à Suecis relictam recuperauit.

Tùm Ronneburgum obſidione cinxit, & emiſsâ ſuorum parte quadam, loca complura occupauit, nonnulla impoſitis præſidijs muniuit, alia incendio vaſtauit. Rigam poſteà inuadere cogitauit Carolus adductis equeſtribus copijs,& legionibus peditum quinq;. At, vt conatibus eius obuiam iretur, præſidium mille virorum ex Germanis, & Scotis collectorum vrbi impoſitum eſt, locatisq; ad eam caſtris probè munita eſt. Nec multò poſt Polonica auxilia acceſſerunt, quibus territi Sueci obſidionem ſoluerunt.

Etſi autem hoc Liuonicum bellum magnâ varietate fortunæ geſtum eſt, modò ad Suecos, modò ad Polonos inclinante victoriâ: tamen eluxit in eo celſitas,& magnitudo animi tàm Radziuili quam Farensbeckij, & Zamoſcij Cancellarij magni, adeò vt prædicatione, & memoriâ poſterorum digna ſit. Radziuili equidem integritas, induſtria, felicitas, & moderatio multis magnisq; rebus ſpectata eſt. Victoriâ ſæpè vſus eſt, ſed abuſus nunquam. Id quod in magno principe comprimis admirabilitatem magnam facit.

Suâ quippe naturâ insolens, & superba est victoria, & insolentes plerunq; reddit eos, qui eâ potiti sunt. Quò sanè maior laus debetur ijs, qui sic eâ vti sciunt, vt nihil superbè, nihil immoderatè agant. Quanquam natura etiam hic dux Radziuilus adeò clemens, humanus, æquus, & liberalis fuit, vt charus iucundusq; fuerit bonis omnibus, aduersus, & inuisus nemini, nisi improbo. Ex quo etiam id boni tanquam ex fonte quodam sacro manauit, vt neq; alijs iniuriam faceret ipse, neq; illatam aliunde iniuriam persequendam acerbè esse censeret. Itaq; factum, vt vindictam, & animaduersionem, quâ vti poterat, libenter sæpè remiserit, & condonârit.

Consuetudinem, & amicitiam cum bonis quibusq; libenti animo iungebat, iunctamq; voluntate constanti tuebatur, & officiorum communicatione mutuâ confirmabat, augebatque. Abfuit ab eo morositas, alienum fuit fastidium: comitatem, & affabilitatem cum grauitate perpetuò coniunxit, vt verè in illum quadret illud Menandri: quàm dulcis est sapientiæ & bonitatis coniunctio. Non fraus in moribus, non dolus in sermone, non fucus in gestu, & vultu deprehendebatur. Quò enim quisq; vir melior est, eò studiosius occultationes insidiosas & simulationes odit,

atq; fugit. Non necesse est regum & principum magnorum exempla accumulare. Quod si fieret, comparatio splendida & iucunda multorum, qui in pace, & bello excelluerunt, cum hoc Radziuilo institui posset. Verùm non id agimus, vt ascito quodam colore hunc principem ornare velimus, cui natiua decora abundè suppetunt, quæ illum viuum extulerunt, & mortuum non deserunt. Comitatur enim virtus virum bonum, & existimatio præclara vsque ad rogum prosequitur.

Iustitiæ, quæ vna virtutum omnium regina est, curam magnam habuit, cauitq; diligenter, ne cui iniuriam inferret, sed potius illatam à suis subditis, & patriâ depelleret. Hæc enim duo sunt illa iniustitiæ genera secundùm Ciceronem, quæ vitare iustum principem studiosè oportet, ne cui scilicet iniuriam faciat, & ne vi iniustâ circumueniri, aut opprimi sibi commissos sinat. In quam quidem curam sedulò operam dedit Radziuilus, vt ne grauatus iniusto onere, nec desertus in bonâ caussâ quisquam videretur. Cùm etiam in omni gubernatione bonitas, & clementia in tuendis, & conseruandis sanabilibus multò vtilior sit ad retinendum imperium, quàm rigor & iniusta seueritas: æquitatem semper rigori prætulit, &

ſummi rigoris acerbitatem ἐπιεικείᾳ mitigauit, ac temperauit. Quod faciendum eſſe cuique bono ciui, & reipublicæ moderatori apud Thucydidem libro 3. in concione ſuâ docet Diodotus. Nec exactionibus immoderatis ſubditos exhauſit, ſed tanquam bonus patriæ terræ cultor paterno animo ſubditis ſuis conſuluit, ſaluti patriæ proſpexit, & vt victus honeſtus, & neceſſarius ſuppeteret, operam dedit, vt nihil à bono patrefamiliâs differret.

Pro patriæ libertate acriùs, quàm pro vitâ ipſâ propugnauit, nec committendum ſibi eſſe duxit, vt imminutam illam vllâ in parte poſteris ſuis traderet. Compertum eſt id cùm aliàs, tùm non multos ante annos, cùm de Vilnenſi epiſcopatu in Lithuaniâ certamen acre exortum eſt. Lithuanicæ enim reipublicæ intereſt, ne ad externum vllum dignitas illa transferatur. Rex verò & cum eo alij multi omni ope, & opere enitebantur, vt Bernardus Maciejousky Polonus inferretur atq; intruderetur. Quod cum juri & libertati gentis Lithuanicæ contrarium eſſet, ſummâ contentione dux Chriſtophorus pugnabat, vt, repudiato extero, Benedictus VVayna Lithuanus epiſcopatum conſequeretur. Idq; etiam obtinuit, & documentum illuſtre dedit, quanti referat, patriæ

iura, immunitates, & libertatem tueri, etiam contra eos, quorum potentia formidabilis eſſe non parum videtur. Ciceroni non fuit criminoſum patriæ libertatem contra Antonium in republ. Romanâ defendere. Nec vitio datum eſt Demoſtheni Athenienſium gubernatori, patriæ dignitatem, & iura contra Philippum Macedoniæ regem tueri. Ergo nec Chriſtophoro duci ſuum ſtudium libertatis ducatus patrij defendendæ fraudi eſſe potuit. Sæpè enim reges boni, iuſti, & moderati ſunt, ſed aliorum impulſu deflectuntur. Hîc niſi ſint, qui pro priuilegijs & libertate propugnent, iacturam fieri magnam neceſſe eſt. Ex quo cognoſci poteſt, quanti referat, principes, atque alios ciues bonos pro patriæ ſuæ libertate certamina, & ſi neceſſe ſit, etiam pericula ſubire. Neque omnis defenſio libertatis patriæ eſt habenda rebellio. Caret enim huiuſmodi defenſio acerbitate, odio, & nocendi cupiditate, nec excludit amorem, & obedientiam magiſtratui debitam, ſed ea potiùs moderatione ſuſcipitur, vt magis permiſſa à rege iuſto quàm vindicata ab eo videatur, quemadmodum de Hepheſtione Alexandri magni duce Quintus Curtius ſcribit.

Quemadmodum autem ſecunda aliqua euenire principibus bonis, ſic etiam aduerſa plurima

ijsdem accidere solent. Fieri enim aliter non potest, quàm vt omne, quod bonum est, à vitijs vtrinque oppositis impugnetur. Et cui prospera ad tempus eueniunt omnia, is ad extremum malorum quasi quodam turbine obruitur. Alexandro Magno annis duodecim, quibus orbem terræ prælijs, & victorijs peragrabat; ad nutum, & voluntatem fluebant omnia, ad extremum verò non ipse solùm, sed vniuersa etiam familia miserè, luctuoseq; interibat. Meliori fuit conditione Antigonus, qui cum vnoquoq; bono malum aliquod tolerabile diuinitus sibi dari petebat. Benè igitur factum, quòd huic etiam duci Radziuilo non tantùm felicitas in conficiendis rebus togatis, & bellicis à Deo concessa est, sed etiam odia, certamina, & aduersa multa in vitâ acciderunt, vt vicissitudo esset bonorum, & malorum, secundorum & aduersorum Christianis, & viris etiam magnis minimè inusitata, sed necessaria potiùs, & salutaris. Ex ijs enim, quæ patimur, erudimur, vt apud Herodotum Crœsus ait, vt in omni fortunâ fortes & constantes esse discamus. Quod huic etiam Christophoro duci diuinitus tributum est, vt secunda, & aduersa patienter tulerit, & exitum tandem consiliorum, & actionum suarum lætum, & salutarem habuerit: quod viro bo-

no,

no, recteq; sentienti plerunq; vsu venire dux fortissimus & sapientissimus Artabanus apud Herodotum asseuerat.

In matrimonio etiam fortunam variam expertus est. Nam quatuor vxores duxit, vnam Annam, ex illustri & generosâ gente Sobkouiorum, secundam Catharinam, illustrissimi principis Constantini ducis Ostrogiæ palatini Kuouiensis filiam, tertiam Catharinam Comitis à Denczyn filiam Simeonis Slucensis relictam viduam, quartam Elisabetam Catharinæ coniugis secundæ sororem illustris domini Samogitiæ præfecti relictam viduam. Liberos reliquit generosissimos, illustrissimum principem Ianussium, Birzarum, & Sluciæ ducem Anno 1579. Iulij die 22. ex secundo matrimonio natum, qui vxorem duxit Sophiam Slucensis ducatus vnicam, & vltimam hæredem, Anno 1600. Octobris die primâ. Ex coniuge tertiâ suscepit filiam Elisabetam nomine, quæ 13. Decembris Anno 1583. nata, Anno 1599. Iunij die vicesimo, illustri domino Leoni Sapiehæ magni ducatus Lithuaniæ cancellario nupta est. Ex eadem coniuge natus illustrissimus princeps Christophorus, Anno 1585. Martij die 22. non solum idem cum patre generosissimo nomen habet, sed eandem etiam indolem ad virtu-

D tem

tem præ se fert, & ſapientiæ magnanimitatisque ſpem minimè fallacem, tùm in rebus gerendis induſtriam, & felicitatem liberaliſsimè pollicetur. Beatus igitur dux Chriſtophorus Radziuilus, qui ducem filium Chriſtophorum poſt ſe reliquit, animi, & heroicæ fortitudinis, felicitatisq; ſuæ æmulum, atq; imitatorem optatiſsimum. In hoc ſuauiter acquieſcẽs ex hac mortali vitâ in immortalem migrauit, Anno Chriſti 1603. Nouembr. die 20. & ſuis quidem mœrorem, luctumq; acerbum, ſibi verò celebritatem nominis, & famæ nunquam intermorituræ reliquit.

FINIS.

ERRATVM.

Litera B fac. 2. lin. 20. lege Liuoniæ.

ΘΡΗΝΟΙ
In obitum
ILLVSTRISSIMI PRINCIPIS
AC DOMINI, DOMINI

CHRISTOPHORI
RADZIVILI DVCIS
BIRZARVM A' DVBINKIS,
&c.

Autorum diuersorum & Professorum in Academia Lipsica.

ANNO

M. DC. IV.

E

IN OBITVM

Illuſtriſsimi & maximè inclyti Principis ac Domini, Domini CHRISTOPHORI RADVVILI, DVCIS BIRZARVM ET DVBINKIS, Comitis in Schidlovvitz, Palatini VILNENSIS digniſsimi, &c.

σχεδίασμα.

QVæ pietas, Regniq́ fides, generisq́ propago
Inclyta, quem celebrat Martis & artis honos,
Christophore ô Radvvile Ducum Dux inclyte, vitæ
Stamina ducentes, ſed moriêre, ſonant.
Bellonæ at laudes, &, quæ, pia Numina, amâſti,
Æternum propria laude perire vetant.
Sic virtus lethi ſuperat vim, conſcia iuſti
Mens, iuſtum tete ſiſtit & ante DEVM.
Litale plange Ducem: Regni iacet altera dextra:
Plange, iacet ſummi relligionis honor.
Siſtite Pierides planctum, & Mauortis alumni
Siſtite, viuit adhuc laus, Pietasq́ fides.
Mortale hic tantùm liquit, ſed viuida virtus
Viuit, & ante homines, viuit & ante DEVM.

In pientiſs. memoriam, beneficiorum in ſe regiè collatorum memor lugens P. Franciſcus Romanus in Muckershauſen, Illuſtriſs. & potentiſs. Elector & Ducum Saxoniæ Conſiliarius.

ARA DVCIS CHRISTOFERI A' RADZIVIL.

COntegor hoc princeps tumulo, & quæ principe dignæ
Virtutes, belli & pacis uterq; parens.
Nec bello formidavi, nec pace quievi;
Pace tamen per me terra potita mea est.
Talis eram PATER unus, erit quoq; FILIVS alter,
SIC PATER IN NATO EST, IN PATRE NATVS ERIT.

Iacob Schultes, D.

Lituaniæ occubuit Princeps, fortißimus Heros,
Quem Mars non potuit vincere, Morte cadit.
Princeps pace bonus, bello haud superabilis ulli,
Siue feros contra pergeret ire Getas.
Hunc Thrax crudelis metuit, metuêre Trionum
Gens habitans claro sidere sæua virum.
Palladias artis pugnans è Palladis arce
Excoluit, studio juuit, amore fovens.
Ergo hunc Germanus doleat, doleatq́; Polonus,
Palladiæq́; edant tristia signa Deæ.
Princeps Lituaniæ occubuit, fortißimus Heros,
Qnem Mars non potuit vincere, morte cadit.

Ioachimus Tanckius D.
Anatomes & Chirurgiæ Professor Pub. in Academia Lipsiensi.

Insignes

INsignes lugere viros meritisq́; potentes,
Quos mors è terris abstulit atra, pium est.
Sunt hi sunt generis gemmæ mortalis, & orbem
Illustrare velut lucida stella solent.
Illustris factis, illustri stemmate natus
CHRISTOPHORVS mortem sic RADEVILVS obit.
In luctuq; suos desiderioq; relinquit,
Antehâc qui generis firma columna fuit.
Flete piæ Musæ, longos & ducite luctus,
Iusta nimis vobis caussa doloris adest.
Dum vixit doctos homines RADEVILVS amauit,
Munifico clarium fouit & ære chorum.
Pro patria pugnas RADEVILVS, pectore forti
Cum vario toties contulit hoste manus.
Sinceræ illius quæ rectà ducit ad astra
Curæ ipsi fuit & relligionis honor.
Inq; fide CHRISTO firma constanter adhæsit,
Supremum vitæ tempus adusq; suæ.
Corporeis liber vinclis hinc arce receptus
Ætheria præsens conspicit ille DEVM.
Nec verò totus perijt, manet inclyta fama,
Quam delere adeò nesciet ulla dies.
Nec satis hoc: terris summa virtute reliquit
Natum, cui patrius fulget in ore vigor.
Dij faciant viuens ut longos sospes in annos
Præclari generis sit maneatq́; decus.

M. Iohan. Albinus, poëticæ Professor in Acad. Lips. publicus.

LITVANIAE PLANGOR,

In obitu

ILLVSTRISSIMI, POTENTISSI-
MIQVE PRINCIPIS AC DO-
mini, Domini

CHRISTOPHORI RADZIVIL

SENIORIS, DVCIS IN BIRZE
ET DVBINKI, &c. PALATINI VILNENSIS,
Domini quondam pientiſsimi
& clementiſſimi:

ET EIVSDEM VOTVM;

Cùm illuſtriſsimæ Gubernationi pa-
ternæ ſucceſſurus eſſet illuſtriſſimus, generoſiſſimusq́;
Princeps ac Dominus, Dom. CHRISTOPHORVS
Iunior, Dux in Birze, &c. Dominus
clementiſsimus.

Siccine CHRISTOPHORVS *ſenior, Palatinus in oris*
LITVANIAE *occubuit? quo non illuſtrior alter*
Dux erat, excelſiq́; animi vi clarior Heros;
Inter RADZIVILES *ter maxima gloria, morbo*
Difficili, mortiſq́; potenti cuſpide fixus,
Siccine nunc terras inopinâ morte reliquit?
Quis mihi ſubiectæ TELLVRI *præbeat vndas?*
Quiſue meis oculis lachrymarum flumina ſubdat?
Vt deſiderium tanti DVCIS, *atq́; dolorem*
Imis viſceribus conceptum effundere poſsim?
Væ mihi tam miſerè in luctus ſqualore iacenti,
Orbatæq́; duce, ac patriæ PATRE, *qui caput hoſti*
Obiecit toties, vt dulci pace liceret

Vsq́;

Vsq́; frui mihi, nec quaſſatæ turbine rerum,
Relligio, cultusq́; DEI, *Pietasq́; deeſſet:*
Quæ nunc circumſpectat, & almum poſcit aſylum
In terris metuens furias, morſusq́; luporum.
At tu diue Pater, DVX *ô fidiſsime quondam*
Securus terræ, & patriæ ſecurus amorum,
Nunc in celeſti Regumq́; ducumq́; Sacrorum
Ioſiæ, Ezechiæq́; manes lætante coronâ,
Conſpectuq́; DEI *frueris, donec tuba magno*
Arida defuncti clangore reſuſcitet oſſa.
Væ mihi deſertæ, quàm contabeſceret imo
Pectore viva mihi vis, & ſpes omnis abiret,
Immaniq́; gelu formido reſolueret artus,
Ni bonitate DEI *celſo de ſanguine* RADZIVIL
CHRISTOPHORVS *mihi Magnanimi* PATRIS *inclyta proles*
Ceu clarum ſydus per denſam affulgeat vmbram,
Qui nunc iure ſuo patrias moderetur habenas.
Hic eſt, hic PRINCEPS *in quo ſpecioſa renidet*
Illuſtri velut in ſpeculo GENITORIS *imago;*
Qui belli ac pacis ſolers acquiſijt artes,
Communem vt poſſet patriæ ſtabilire ſalutem
Conſilio, atq́; hoſtes dextrâ frenare potenti.
Hunc Europææ Muſæ erudiêre per artes,
Quæ formant, mentemq́; & mitia pectora reddunt,
BELGICVS HVNC VICTOR *famâ ſuper æthera notus*
MAVRICIVS, *quem nunc felici marte tonantem*
Degeneres animi metuunt, fugiuntq́; trementes;
Bellandi edocuitq́; modum, variasq́; figuras.
Expectatus ades Princeps, votiſq́; petitus
In te oculos verto, teq́; vnum admiror euntem,

LITVA-

Litvanici proceres mecum, atq; Polonides oræ
Suspiciunt, regniq; exordia fausta precantur.
Sis pivs & felix, nec non Dvce & auspice Christo,
Quem fidente tuo clausum sub pectore gestas,
Martis & artis opus generoso suscipe motu.
Sis pivs & felix; sic famam æquabis Olympo,
Et mirabuntur seri tua facta nepotes.

Ioannes Neldelius Glogouiens.
Aristotelicæ Philosophiæ in Academia Lipsica Professor.

IN TVMVLVM ILLVSTRISSIMI PRINCIPIS CHRISTOPHORI RADZIVILI, Ducis Birzarum & Dubinkorum, &c.

Mole sub hac recubant laudati Principis ossa,
Quo se iactabat Sarmatis ora Dvce.
Viuo illo, vixit Pax aurea, & extulit altè
Diua Astræa suum Relligioq; caput.
At postquam excessit terris, passim omnia mœrent;
Squalet ager, squalent, curia, templa, domus.
Vnica spes superest, patriti nominis hæres,
Radzvilidûm illustri è stemmate Christophorvs
Hoc Duce pax rursum, pax aurea surget, & altè
Frontem Astræa suam Relligioq; feret.
Dij saluum hoc præstate caput, quo sospite Gentis
Sarmatidos stabit fama, cadente cadet.

M. Ioan. Fridericus,
Profess. Natur. Philos.

Est animæ vinclum corpus, ceu dicere Graij,
Musa loqui culto queis dedit ore, solent.
Et non immeritò: quia in hoc quasi carcere clausa,
Aethereis anima è sedibus orta, latet.
At verò nullum talis clementia cepit,
Vt cuperet claudi carcere liber homo.
Quantumuis igitur pietati & sanguinis arcto
Vinclo aliquid fas sit cum ratione dari:
Gratandum potius tamen est, quàm more dolendum
Gentili, si quis carcere liber abit.
Quod decet, vt facias ô illustrissime Princeps,
Ex isthoc animâ claustro abeunte patris.
Qui non duntaxat patrij moderamina regni,
Verùm etiam dotes magni imitare patris.

Mitigandi luctus ergò humiliter mittebat
M. VVolffgangus Coruinus,
Dial. Prof. publ. ibidem.

HIERONYMVS MEGISERVS,
Co. P. Cæsar. & Electoralis Prof. Extr. Lipsicus.

Dignum laude virum laudari à funere fas est;
Sed laus laudati illustrior ore venit.
Laudato placuisse viro, laus vltima non est.
Malo bono vni, quàm mille placere malis.
Hunc itaq; auspicijs grator, Dux inclyte, faustis,
Christophore, ô magno non Genitore minor,
Qui tibi virtutis tam dignus Præco paternæ
Contigit, & qui quod prædicat ipse facit,
Dresservs: Sophia & cultæ dulcedine linguæ,
Et varia Historiæ cognitione potens.
Perge Patris dotes imitari fortibus ausis:
Currenti laudes hæ tibi calcar erunt.

Nenia Funebris

SVB POLITILLÆ PERSONA MOESTA SARMATIA, OBITUM sibi prematurum, Illustrissimi Principis & Domini, Domini CHRISTOPHORI RADZIVILI, DVCIS IN BIRZE ET DVBINKI: Palatini Vilnensis & summi Militiæ, in M. D. Lituaniæ Imperatoris. Deflet.

MAnè nouo Roseis surgens Matuta quadrigis,
Aurea conuexo summôrat sydera cœlo;
Purpurea summo sparsa de vertice flamma;
Tum propter torui resonantia littora Nepr I,
Mœstus agens Ichthêus ferro fallebat adunco,
Vsq; sitibundos Nerei, vafer arte, nepotes;
Sollicitus Patriæ metuens, tristemq; ruinam
Excutiens animo Nepr I salientibus vndis.
Ipsa autem folijs, lugubris victa Cupressi
Inter & inuisi lacrymas & murmura planctus
Hæc memor accedens propius POLITILLA *profudit.*
Verba, prior Buxo fidus quæ inciderat Atlas,
Dum regeret patriæ prudens moderator habenas.
O luctus damnate bonis: ô plena doloris
Tempora, quæ requies miseros solabitur? aut quis
Finis erit? quæ pœna meos manet aspera ciues?
Non major (memini) diri violentia Fati
Heu vnquam patriæ quassauit limina terræ,
Siue ab Hyperboreis dum Moschus surgeret oris,
Siue Scythes dulces si quando perureret agros,
Qualis quæ inuiso rapuit mihi funere Daphnin,
Daphnin, cui robur firmum, cui viuida virtus.
Venturos Pilij spondebant Nestoris annos.

Quàm subitò occubuit Patriæ spes maxima nostræ?
Heu mihi me miseram in tanto feruore malorum,
Plurima quæ circumstant, quis solabitur? aut quis
Optatas desperanti mihi porriget vlnas?
Nulla manent ægram solatia: nulla quietis
Apparet facies: sunt omnia plena laborum,
Et velut insignis folijs & fructibus arbos
Fulmine tacta Iouis pauidos formidine quassat
Agricolas: sic alma iacet Respublica damnis
Icta suis; stulto nisi fabula vana popello.
Ergo vbi cara legam vestigia Daphnidis? illum
An iuga Hyperboreis nunquam viduata pruinis
Carpati ducunt, per inhospita tesqua vagantem,
Vt metuo summas ne lædant frigora plantas.
Forsan & Eois noua regna ausurus in oris,
Sustinuit fragili sese committere ligno?
At quantis, fama est, mare desæuire procellis:
Hîc dubiæ Sirtes & saxa latentia terrent:
Hîc rabie metuenda sua furiosa Charybdis,
Et peior cunctis latratu Scylla canino,
Horrendum resonans cœlestes prouocat auras.
Quid loquar innumeram monstrorum in gurgite turbam?
Vt metuo in medijs Echeneida fluctibus? illum
Fama canit validas nam sistere posse carinas.
Vos Pelagi indigetes, magni quos Rector Ôlympi
Oceani ingentis moderari iussit habenas,
Undisonas cohibete minas: componite fluctus:
Et fragilem seruate ratem: perducite portu
Optato incolumem, clementi numine, Daphnin.
Istula Sarmatiæ decus & dominator aquarum,
Balthica tartareo qui murmure stagna salutas;
Massouium euadens stupidum, Prutenumq; superbum,
Diue refer querulæ non cunctabundus amanti,
Daphnis vbi? quodnam Pelagus, quæ flumina tentet,
Ah fragili abstineat nimiùm confidere ligno.
Interea in virides me vertam sedula syluas:

Si quà fortè queam tristes deponere curas.
Inter Hamadryadas, tum numina dîa Napaeas,
Daphnin ego in lustris inter spelaea ferarum,
Daphnin & vmbriferae valles, montesq; sonabunt,
Commiserata meos forsan fera numina planctus,
Daphnidis optati nobis vestigia dicent.
Daphni vbi es? an nemorum lustras juga summa beatus?
An te frondosae ducunt super omnia valles?
Te querula in lustris, inter spelaea ferarum,
Siue diem Titan spargit, seu lumina condit,
Effingo; te te ingemino mea gaudia solum.
Daphni vbi es? ah trepidas quà debeo vertere plantas,
Vt videam Diuina tui iam pignora vultus,
Pignora livoris tumidiq; expertia fastus:
Da faciem mihi Daphni tuam; te siste vocanti.
O vbi magnificamq; animam, dextramq; potentem
Inueniam & sancto sanctas in pectore dotes,
Munificumq; animum: quibus hic aequare solebas
Aethereas coeli sedes, turbamq; beatam?
Nam quis te accessit, quem non susceperis? aut quis
Abs te suffusus tristi moerore recessit?
Quem non sponte sua tua dextera juuerit: illi
Haec pietas innata fuit succurrere cunctis.
Daphni vbi es? ah notam iam iam mihi reddere vocem
Diue tuam propera: nostras miseresce querelas,
Quas surdi montes, quas vmbriferae conualles
Admittant: neú dure velis augere dolorem
In mea fata meum: satis hic dependimus omnes
Poenarum, si quae veteris contagio culpae
Non elota, manus animasq; infestat inertes.
Ah patri satis est paullum pro crimine magno
Supplicij; iam parce tuis pater optime: da te
Mî miserae facilem, moueat lacrymosa mearum
Te rerum facies dubijs obnoxia fatis.
Nulla mihi requies sine te speranda laborum:
Mille meum circum steterunt caput vndiq; pestes.

Hac ferus insurgit coeptam turbare quietem
Hostis, & attentat subtilibus omnia techinis.
Parte alia quondam possessos eripit agros.
Cumq; agris pecudes raptat vicinus, & instat
Crudelis, quem nec pietas, nec conscia iura,
Absterrent: quin cuncta tuis extrema minatur.
Quid loquar Harpyias, quae clam mea viscera vellunt?
Te moueant Ciues, tanti quos vulnera planctus
Conficiunt, nullamq; jubent sperare salutem,
Te sine nil nobis nec dulce, nec vtile restat,
Omnia perpetuo sepelisti gaudia luctu,
Méne etiam tristis post tanta incommoda vitae
Non potuisse, diu quaesitam accersere mortem,
Et felix viduas olim euitare querelas?
Te flectat pia turba, suis quae candida votis
Implorans deposcit opem, nunquamq; negatum
Consilium, auxiliumq; tuum, te siste vocanti.
Ast ego nequicquam tenues singultibus auras
Impleo, nequicquam bibulas efundo querelas.
Daphnis abit: Daphnis patrias inuisere sedes
Sustinuit, Daphnis felix super aethere regnat.
Non illum tellus, nec habet mare, candidus alto
Haeres adscitus per Christi vulnera coelo
Ducitur optatis coelestis sedibus aulae:
Et me sperati consortem expectat Olympi.
Ergo ibi miratur spatiosa Palatia mundi
Aetherei lucemq; sacram, turbamq; beatam,
Turbam, quae sequitur puris in vestibus agnum,
Sola canens Patrium festiui carminis hymnum:
Sub pedibus volucres orbis septemplicis axes,
Et Phoeben stupet, & fulgentia sydera mundo
Perdiscitq; huius quae sint sua semina vitae,
Vnde olim fragiles venit delapsus in artus,
Inde illum repetam desertae in foedera vitae.
Quid loquor ah demens, quae nostrae insania mentis?
Indéne te repetam Daphni optime? scilicet huius

Nunc aui te cura trahat? qui carcere tanto
Egressus, miseri rides ludibria mundi.
Ergo his exuuijs, atq; istis sordibus, olim
Libera te sequar, & tecum sperata futuræ
Consequar æternum felix & sospes in æuum;
Gaudia, non vllis fatis obnoxia, vitæ;
Gaudia perpetuam rerum spirantia pacem,
Interea salue atq; meo vale inclute luctu.

Ad animam Radziuiliam.

SAncta anima, & querulis iam non obnoxia fatis,
Quæ capis æterni præmia certa boni.
Ecquid te nostri memorem cura vlla fatigat?
Auribus an sordet nostra querela tuis?
Te nobis præmaturè deflemus ademtam;
Et querimur miseros tardius ire dies.
Te præsente quibus ridebant omnia quondam,
Omnia iam sordent ipsaq; vita probro est.
Cur mihi non licuit tecum superesse, diuq;
Perfruier vultus commoditate tui?
Nempe sibi cœlum hoc, sine te cœlum esse nequibat:
At tibi cum es cœlum: Tartara dira mihi es.

LESSVS LITVANIÆ.

Ille abijt: ego mutor.

SI quis ad questus, lacrymasq; nostras,
Mens quibus tristis superata cædit,
Liberam curis bibulis nec ægram ad-
Mouerit aurem:

Ille miratus calidas querelas
Mens quibus tristis superata cædit,
Se fuga torquens misera, suiq;
Nescia fati,

Dicat,

Dicat, ô quanti est sapere atque amare
Quando amor diæ rationis expers
In nouas mutat (pudor heu referri)
Corpora formas.

Heî mihi ô vitæ lacrymosa nostræ
Tempora, ô inuisa Bonis querela,
Sicne humi affligis superam beatæ
Particulam auræ?

Ille vt excedens miseris tenebris
Pignus æterni repetit Patri
In nouam demens querulo figuram
Mutor amore.

Nam me vbi liqui, quibus aut supersum?
An quid humanæ manet vsq; formæ?
Anné abit totum, vt modò nuda substet
Corporis vmbra?

Induit saxum Niobe, & sepulcrum
Fit sibi, nec non manet & cadauer.
O mihi quid sum? gelidum an sepulcrum
Anne cadauer?

Nec cadauer sum mihi, nec sepulcrum;
Nam quid hic (si sum) miseris querelis
Enitor? quid me dolor vsq; & vsq;
Lancinat atrox?

Consciæ fati miseri ministræ
Parcite ô Parcæ: melior recessit
Pars meæ vitæ, nisi nuda substat
Corporis vmbra.

EPICE-

EPICEDIVM.

Daphnis apud superos vt desijt esse superstes,
Cœpit apud superos verius esse suos:
Nec tamen hic des It, qui desijt esse superstes,
Ergo is apud superos viuit vtrinq; suos.
Pura Polum subijt Mens: virtus dia superstes
Viuit & in magnis claret vtrinq; Dijs.

HYPORCHEMA.

Trenodiæ ad animam Radziuiliam.

Lacryma, miseria, vigiles
Canere celeriter aliquid habile iubent.
Domicilia supera colens
Anima, pia, bona, vitrea, nitidula,
Vbi Charis erat, vbi lepos
Sineq; scelere pudor, vbi mera pietas,
Locáne Poli igitur habitas
Sacra, tibiq; noua sacra data recipis?
Frueris inibi Deo auida
Bonaq; tua sine lacryma ibi retines
Vbi metus, vbi dolor abest,
Supera resonat vbi tripudia phalanx.
Age noua Policola Dea
Noua melea tibi cano, tibi numeros
Dicat animus opere habilis.
Cape. Paria alibi neq; scio neq; habeo.

Ad il-

Ad

ILLVSTRISSIMVM PRINCIPEM AC DOMINVM, DOMINVM

CHRISTOPHORVM RADZIVILVM, DVCEM BIRZARVM ET DE DVBINKIS, &c.

Dominum suum clementissimum.

ETsi verissimum est, illustrissime Princeps, vitæ nostræ & ætatis decursum non euidentiùs & certiùs apparere, quàm Sexagesimo tertio ætatis anno (qui à multiplicatione duorum climactericorum numerorum, septenario nempe, procreatur & nouenario) quemadmodum idipsum non tam ipsius Aristotelis, Maronis, Ciceronis, aliorumquè summorum virorum de Republ.

 præ-

præclarè meritorum obitus, quàm quotidiana experientia rerum magiſtra, cui contradicere Sophiſticum eſt, comprobat: Attamen inter cæteros annos, quos ἀπὸ τῆς κλίμακος, id eſt, à ſcala ſiue gradu, & quòd in his, quaſi per ſcalæ gradus vita ætasque hominum progredi ac quaſi ſcandere videatur, non incongruè climactericos nominamus, annum ætatis Quinquageſimum ſextum non minus fatalem eſſe, & ingenio atque arte præſtantibus ac illuſtribus viris vitæ ætatisque terminum decernere, per exempla multiplicia compertum eſt. Nam quis hiſtoriarum ita planè ignarus eſt, qui neſciat Iulio Cæſari, Heinrico IV, Imperatori Ludouico & Matthiæ Regibus Vngariæ, Caroli filio, Friderico I Regi Daniæ, Heinrico VIII, Ludeuico XII, Regi Franciæ, Adolpho Duci Holſatiæ, aliisque compluribus ſummis heroibus hunc climactericum extremum vitæ annum fuiſ-

fuiſſe? Ac quid in præſentia pluribus exemplis opus eſt? obtulit ſeſe perilluſtre (tametſi luctuoſum) præterito anno, vigeſimo die Nouembris in laudatiſſimo & fortiſſimo Principe ac Domino Domino CHRISTOPHORO RADZIVILO, Duce Birzarum è Dubinkis. Sacri Romani Imper. Principe &c. Parente generoſiſſimo illuſtriſſimæ celſitudinis tuæ, quem conſtat non ſine præclari nominis omine in hanc lucem editum fuiſſe, anno Redemtionis noſtræ 47. poſt Milleſimum, quingenteſimum; Et rurſus euocatum ex hac fragili & calamitoſa vita prædicto tempore, non ſine maxima Reipubl. iactura, luctuque ſubditorum ſuorum, imò totius regni Polonici grauiſſimo. Qui ſanè caſus magnam quoque attulit triſtitiam tum multis aliis per Germaniam noſtram hominibus, tùm præcipuè huius inclytæ Academiæ Profeſſoribus, vtpote quibus non

 inco-

incognitæ fuerunt virtutes præclarissimæ laudatissimi Principis, τῆς ἐν εὐλογίᾳ, perspectaque affectio planè singularis in hanc Academiam, quam maximè declarauit in eo, quod tuam illustrissimam celsitudinem in hac studiorum gratia versari, & per annum integrum (non sine laude eximia progressionum egregiarum in liberali doctrina, virtutumque laudatissimarum documentis illustribus) commorari voluit. Atque vt rursus illi declararent aliquo modo gratam erga beatissimum PRINCIPEM memoriam, tum erga illustrissimam tuam celsitudinem obseruantiam suam, publico nomine voluerunt extare hoc funebre monumentum literarium, præmissam (dico) orationem, de vitæ curriculo, rebusque gestis præcipuis defuncti principis laudatissimæ memoriæ, à viro clarissimo conscriptam, atque huic adiuncta quorundam collegarum nostrorum, virorum

rorum præcipuorum & doctissimorum Epicedia. Quæ omnia typis exarata, iam transmitto; Petoque à T. Cl. ea qua debeo animi submissione, vt moram hanc, quę intercessit, æquo animo ferat, meque pro insigni sua humanitate ac clementia, quemadmodum antehàc ea quoque deinceps sibi commendatum habere pergat. Datę Lipsiæ, XXV. die Martij, quo filius DEI, Saluator generis humani, in vtero virginis MARIÆ natæ ex Regia stirpe DAVIDIS, humanam naturam assumpsit ante annos Quatuor supra mill. sexcentes.

Illust. Celsitud. tuæ

deditissimus

Christophorus Meurerus, D.
Mathemat. Professor. & Reip. Lips. Physicus ordinarius, &c.

L I P S I Æ,

Excudebat Michaël Lantzenberger.

A N N O

cIↃ. IↃ. CIIII.